

OHAL RAPORUNA EK

MAZLUMDER

OHAL Sonrası Düzenlemelere Dair
DEĞERLENDİRMELER

Hazırlayanlar

Av. Yasin DIVRAK

Av. Mevlana İbrahim Asım BİLİR

Nuri YILMAZ

Giriş

15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişiminin ardından, 20 Temmuz 2016'da tüm ülke genelinde Olağanüstü Hal (OHAL) ilan edilmişti. OHAL, 7 kez uzatıldıktan sonra nihayet 18 Temmuz 2018 tarihinde sona ermiştir.

Bu süreçte:

- 34 Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yayımlanmış
- Bu KHK'lara dayanılarak 127 bin kişi kamudan ihraç edilmiş
- 1.431 dernek ve vakıf kapatılarak mallarına el konulmuş
- FETÖ ile irtibatı ve iltisakı olduğu düşünülen on binlerce kişi hakkında cezai takibat başlatılmıştır.

OHAL boyunca yaşanan hak ihlalleri, derneğimizce hazırlanan "OHAL RAPORU"nda ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

Tam "OHAL bitti, İki yıl boyunca yaşanan mağduriyetler artık sona eriyor" diye düşünülürken, yeni bir gelişmeyle karşı karşıya kalınmıştır. 25.07.2018 tarihinde, toplam 28 maddeden oluşan "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" isimli bir teklif, TBMM'nde kabul edilerek Cumhurbaşkanı'nın onayına sunulmuş, Cumhurbaşkanı'nın onaylaması sonucu da, 31.07.2018 tarihli, 30495 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe giren 7145 sayılı bu yasa incelendiğinde, kamu otoritesine bazı hak ve özgürlükleri kısıtlama konusunda geniş takdir yetkilerinin verildiği görülmektedir.

7145 Sayılı yasa incelendiğinde, kamu otoritesine, bazı hak ve özgürlükleri kısıtlama konusunda geniş takdir yetkilerinin verildiği görülmektedir.

Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen geçici madde ile üç yıl geçerli olacak şekilde gözaltı süreleri uzatılmakta, OHAL dönemine benzer kimi uygulamaların yasallaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Bir insan hakları derneği olarak yasanın hak ihlallerine yol açacağından endişe duymaktayız. Endişemizi toplumla paylaşmak ve yaşanması muhtemel hak ihlalleri

konusunda kamu otoritesini uyarmak maksadıyla bir değerlendirme yapma ihtiyacı hasıl olmuştur. OHAL sonrası dönemle ilgili düzenlemeler içerisinde hak ihlali oluşturabilecek ve hakları, özgürlükleri kısıtlayacak nitelikte olanların kısa bir analizi yapılacaktır.

Valilere Tanınan Yetki

7145 Sayılı Kanun'un birinci maddesinde, 10.6.1949 tarihli ve 5442 sayılı "İl İdaresi Kanunu"nun 11 inci maddesi (C) fıkrasının birinci paragrafından sonra gelmek üzere ikinci bir cümle eklenmiştir. Kanunun yeni hali şöyledir:

"Vali, kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hâllerde on beş günü geçmemek üzere ildeki belirli yerlere girişi ve çıkışı kamu düzeni ya da kamu güvenliğini bozabileceği şüphesi bulunan kişiler için sınırlayabilir; belli yerlerde veya saatlerde kişilerin dolaşmalarını, toplanmalarını, araçların seyirlerini düzenleyebilir veya kısıtlayabilir ve ruhsatlı da olsa her çeşit silah ve merminin taşınması ve naklini yasaklayabilir."

Görüldüğü gibi yapılan değişiklik çerçevesinde Vali, kamu düzeni ve güvenliğinin bozulduğu veya bozulacağı kanaatine vardığı takdirde 15 gün boyunca kişilerin belirli yerlere giriş ve çıkışını yasaklayabilmekte, kişilerin dolaşması ve toplanmasına engel/yasak getirebilmektedir.

Kanunda her ne kadar 15 günlük bir süreden bahsedilse de, sınırlayıcı bir ibare bulunmadığı için Vali 15 günün ardından bu süreyi defaten uzatabilecektir.

Düzenlemede kullanılan "kamu düzeni ve kamu güvenliği" gibi muğlak ifadeler, keyfi uygulamaların önünü açabilecek mahiyettedir

Düzenlemede kullanılan "kamu düzeni ve kamu güvenliği" gibi muğlak ifadeler, keyfi uygulamaların önünü açabilecek mahiyettedir. Valiler, tümüyle kendi inisiyatifleri ile kişilerin seyahat hürriyeti, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı gibi Anayasal güvence altında olan haklarını kullanmasını engelleyebileceklerdir.

Kanunun eski halinde bulunan cezai müeyyideler yeni halinde de muhafaza edildiği için, alınan tedbirlere uymayanlar hakkında 66. madde hükümlerinin uygulanmasına imkan verilerek valilerin eli güçlendirilmiştir. Tedbirlere uymayanlar hakkında idari para cezası tatbik edilebileceği gibi, 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası da mümkün olabilecektir.

Askeri Mahallerde Arama

7145 Sayılı Kanun'un ikinci maddesinde, 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa 56 ncı maddesinden sonra gelmek üzere 56/A ve 56/B maddeleri eklenmiştir. "Önleme araması" başlıklı 56/A maddesi şöyledir:

"Tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hakimi kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde askeri birlik komutanının veya askeri kurum amirinin ya da hukuk hizmetleri başkanı veya birim amirinin yazılı emri üzerine, askeri mahallerde özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla kişilerin üstü, araçları, özel kağıtları ve eşyası aranır, gerekli tedbirler alınır, suç delilleri koruma altına alınarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılır."

Bu düzenlemenin içeriği incelendiğinde, başlığı her ne kadar "önleme araması" olsa da, kastın 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 119. maddesinde tanımlanan "arama" olduğu açıktır. CMK gereği arama işlemi için makul şüphenin varlığı esastır ve ana kural bu yetkinin hakim tarafından kullanılmasıdır. Yapılmak istenen düzenleme ise arama kararı verebilecek kişilerin kapsamını genişletmekte, kurum amirinin, hatta hukuk hizmetleri başkanının dahi arama kararı verebileceği şartları oluşturmaktadır. Ve arama sadece kişilerin üstü ile sınırlı kalmamakta, özel belgeleri ve eşyaları da arama kapsamına sokulmaktadır.

Ancak bir suçla ilişkilendirildiğinde başvurulabilen ve hâkim kararına bağlı olan bir işlemde; (1) karar vericilerin artırılması, (2) kapsamın genişletilmesi, hak ve hürriyetler bağlamında kaygı vericidir

Ceza hukuku mantığında ancak bir suçla ilişkilendirildiğinde başvurulabilen ve hâkimin takdir ve değerlendirmesine bağlı olan bir işlemde; (1) karar vericilerin artırılması, (2) kapsamın genişletilmesi, hak ve hürriyetler bağlamında kaygı vericidir.

Benzer düzenlemeler 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa da eklenmiştir. (7145/5-6)

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşüyle İlgili Düzenlemeler

İlgili kanun incelendiğinde Kanununun 8 ve 9. maddeleri ile 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 6. ve 7. maddelerinde bir takım düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir.

Buna göre 2911 sayılı Kanunun altıncı maddesinin ikinci fıkrasına "*genel asayişini bozmayacak*" ibaresinden sonra gelmek üzere "*vatandaşların günlük yaşamını aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmayacak*" ibaresi eklenmiştir. Bu düzenlemenin gerekçesine bakıldığında Anayasa Mahkemesinin daha önceden vermiş olduğu iptal kararından esinlendiği görülmektedir. (7145/8)

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı Anayasal bir haktır ve herkes silahsız ve saldırısız olarak hiçbir makam ve merciinin iznine tabi olmaksızın bu hakkını kullanabilir. Yapılan düzenleme, bu hakkın kullanımını kısıtlamaya dönük yeni engeller içermektedir. Anayasa mahkemesi bu fıkra da yer alan, "*vatandaşların günlük yaşamını zorlaştırmayacak...*" ibaresini, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına müdahale içerdiği gerekçesi ile daha önce iptal etmişti. Yapılan yeni düzenleme ise iptal gerekçesini ortadan kaldırmak için "*aşırı ve katlanılamaz derecede*" ibaresiyle desteklenmiştir. Oysa bu ibare de yorum imkanı ortaya çıkarmakta ve hakkın özüne müdahale içermektedir. Tanınan yetkinin, farklı otoritelerce farklı yorumlanacağından ve bu yolla zaman zaman toplantı ve yürüyüş hakkının ihlal edileceğinden endişe duymamak elde değildir.

Gösteri ve yürüyüş hakkıyla ilgili yasaya eklenen "aşırı ve katlanılamaz derecede" ibaresi yorum imkanı ortaya çıkarmakta farklı ellerde farklı sonuçlar verebilecek şartlar oluşmaktadır.

Kanun ile 2911 sayılı yasında yapılan ikinci bir değişiklik, 7. maddenin 2. fıkrasında gerçekleşmiştir. Yapılan değişiklik incelendiğinde, önceden “açık yerlerde yapılan toplantıların güneş batmasından bir saat önce sonlandırılacağı” yönündeki ibare Anayasa Mahkemesince iptal edildiği için, yeni düzenlemede süre, “gece vaktinin başlaması” şeklinde uzatılmıştır. Ayrıca açık yerlerdeki toplantıların, mahallin en büyük mülki amirinin kararıyla gece 24.00’e kadar uzatılabileceği öngörölmüştür. Mevcut düzenlemenin yeni şekli aynen şöyledir;

“Açık yerlerdeki toplantılar ile yürüyüşler gece vaktinin başlamasıyla dağılacak şekilde, kapalı yerlerdeki toplantılar ise saat 24.00’e kadar yapılabilir. Toplantı ve gösteri yürüyüşünün gece vaktinin başlamasından sonra devam edeceği hususu, geçerli neden gösterilerek bildirilmiş ise vatandaşların huzur ve sükünat içinde istirahatini aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmamak ve kamu düzeni ve genel asayişin bozulmasına neden olmamak şartıyla, açık yerlerde yapılan toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin dağılma saati mahallin en büyük mülki amirinin kararıyla en geç saat 24.00’e kadar uzatılabilir.”

Mevcut düzenleme ile açık yerlerdeki toplantıların süresinin uzaması sevindirici bir gelişmedir. Ancak gece 24.00’e kadar devam edecek gösterilerin mülki amirin onayına tabi kılınması, Anayasaca kabul edilmiş ve hiçbir makamın izin ve onayına ihtiyaç olmayan bir hakkın bir şekilde onaya tabi tutulması anlamına gelmektedir. Bu sonuç kabul edilebilir değildir.

Terörle Mücadele Yasasında Gözaltı Süreleriyle İlgili Yapılan Değişiklikler

İlgili yasal değişikliklere bakıldığında 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa eklemeler yapıldığı görölmektedir. Yasaya eklenen Ek 4. maddeye göre; “5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap¹, Dördüncü Kısım², Dördüncü³, Beşinci⁴, Altıncı⁵ ve Yedinci Bölüm⁶ünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu

---

¹ Özel Hükümler

² Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler

³ Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar

⁴ Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar

⁵ Milli Savunmaya Karşı Suçlar

⁶ Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk

kapsamına giren suçlar”dan mahkûm olanlarla, Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti ve iltisakı yahut bunlarla irtibatı nedeniyle kamu görevinden çıkarılanların silah ruhsatları iptal edilecektir. (7145/12)

7145 sayılı Kanununun 13. Maddesiyle Terörle Mücadele Kanununa geçici 19. Madde eklenmiştir. Bu maddeye göre maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 3 yıl süre ile geçerli olmak üzere “5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar” bakımından gözaltı süresi; yakalama yerine en yakın hakim veya mahkemeye gönderilmesi için gereken süre hariç, yakalama anından itibaren 48 saate, toplu olarak işlenen suçlarda 4 güne çıkarılmıştır.

İlgili düzenlemeye göre delillerin toplanmasındaki güçlük veya dosyanın kapsamlı olması nedeniyle gözaltı süresi, birinci cümlede belirtilen sürelerle bağlı kalmak kaydıyla, 2 defa uzatılabilecektir. Gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin karar, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine yakalanan kişi dinlenerek hâkim tarafından verilecektir.

Yeni düzenlemeye göre “terör suçları” ile “anayasal düzene karşı işlenen suçlar” bakımından CMK’daki 24 saatlik gözaltı süresi 48 saate ve toplu olarak işlenen suçlarda ise 4 güne çıkarılmaktadır. Yine CMK 91. maddesinin üçüncü fıkrası gereği toplu olarak işlenen suçlar bakımından gözaltı süresi en fazla 4 güne kadar uzatılabiliyorken yeni düzenleme, bireysel suçlar bakımından bu sürenin 6 güne, toplu işlenen suçlar bakımından ise 12 güne çıkarılabileceğini öngörmektedir.

OHAL dönemindeki uzun gözaltı sürelerinin kısalması memnuniyet vericidir. Ancak gözaltı sürelerinin sonuna kadar kullanılması konusunda bir iyileştirme görülmektedir.

OHAL dönemindeki uzun gözaltı sürelerinin sona ermiş ve nispeten normal sürelerle dönülmüş olması memnuniyet vericidir. Ayrıca gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin kararların, şüpheli dinlenilerek hakim tarafından verilecek olması da tarafımızdan memnuniyetle karşılanmaktadır. Ancak ülkemiz uygulamalarındaki kronik sorun, kolluğun öngörülen azami süreleri sonuna kadar kullanması ve gözaltı sürelerini uzatma kararlarının somut gerekçelere dayandırılmadan verilmesidir. Bu uygulamalar neredeyse olağan prosedür haline

getirildiği için gözaltı süreleri bir cezaya dönüşmekte ve hak ihlallerine kapı aralamaktadır. Kanun yapıcının bu hususu göz önünde bulundurarak daha hassas davranması ve meseleye bir çözüm getirmesi beklenirdi. Ancak beklenti tam olarak karşılığını bulmamıştır.

Bilgisayarlarda Arama

Yeni düzenleme ile yapılan değişikliklerden biri de 5271 sayılı Kanununun 134. maddesinin 1. fıkrasında yapılan değişikliklerdir. Önceden bir suç dolayısıyla yapılan soruşturmada şüphelinin kullandığı bilgisayar ve bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerinde arama yapılması, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim tarafından verilecek karara bağlıydı. Hakim, “somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması” halinde aramaya karar verilebilmekteydi.

Yeni düzenlemede “*Cumhuriyet savcısının istemi üzerine*” ibaresi çıkartılarak bunun yerine “*hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından*” ibaresi eklenmiştir. Maddenin yeni haline göre bilgisayarlarda arama yapılmasına karar verme yetkisi münhasıran hâkime ait olmaktan çıkarılmış ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının da arama kararı verebilmesinin önü açılmıştır. (7145/16)

Yeni düzenleme bilgisayarlarda arama yapma kararını kimi durumlarda Cumhuriyet savcısına da vermektedir. Arama kararının kolaylaşması gizliliğin ihlalini de kolaylaştırmaktadır

Bilgisayarlar kişilerin birçok defa mahrem bilgilerinin yer aldığı, inceleme halinde suç delili dışında özel hayata ilişkin bilgilere de erişim imkânı sağlayan cihazlardır. Bu nedenle Kanun, bilgisayarlarda aramayı sıkı koşullara tabi tutmuş, ancak somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması halinde bu yola başvurulabileceğini öngörmüştür. Yeni düzenleme ile bu yetkinin cumhuriyet savcısına da tanınması hak ihlallerine sebebiyet verebilecek bir düzenlemedir.

Diğer Değişiklikler

Yapılan yeni değişiklikler ile OHAL döneminde görevinden uzaklaştırılıp, mahkemeler tarafından göreve iade kararı verilenlerin ve OHAL Komisyonu tarafından başvuruları kabul edilenlerin eski görevlerine atamaları Bakan onayına tabi kılınmıştır. Bu kapsama girenler; terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve bu sebeple kamu görevinden, meslekten veya görevden çıkarılan ya da ilişkisi kesilen askeri personel, emniyet mensupları ve Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurlarıdır. (7145/23)

Düzenlemeye göre ilgili Bakan tarafından eski görevlerine iadeleri uygun görülmeyenler, ilgisine göre değişik bakanlıkların bünyelerinde kurulan araştırma merkezlerinde istihdam edileceklerdir.

Herhangi bir “terör örgütü” ile iltisakı olmadığı tespit edilse dahi, ilgili Bakan uygun görmediği takdirde eski görevlerine dönemeyeceklerdir. Bu durum suçsuzluğu mahkeme kararı ile sabit olan kişiler için de aynen geçerlidir.

Getirilen bu düzenleme masumiyet karinesine aykırıdır. Mahkemelerce masumiyetine karar verilmiş, haklarında herhangi bir somut delil elde edilememiş kişilerin, bakan inisiyatifi ile ikinci kez cezalandırılmalarına yol açabilecektir. Açık insan hakkı ihlali içeren bu düzenlemeden bir an önce dönülmesi elzemdir.

Kamu personeliyle ilgili düzenleme, Mahkemelerce masumiyetine karar verilmiş kişilerin Bakan inisiyatifi ile ikinci kez cezalandırılmalarına yol açacak niteliktedir

7145 sayılı Kanununun 26. Maddesi, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 3 yıl süreyle; “terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen” hâkim ve savcılar dâhil tüm devlet personelinin, Kanunda öngörülen kurullarca meslekten çıkarılmalarına imkan vermektedir.

Haklarında birinci fıkraya uyarınca işlem tesis edilenler bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemeyecekleri gibi, silah ruhsatları dâhil her türlü unvanları ellerinden alınacaktır.

Bu düzenlemelere bakıldığında, OHAL şartlarının kamu personeli yönünden büyük ölçüde devam ettiği izlenimi edinmemek mümkün değildir. OHAL döneminde birçok hak ihlaline sebebiyet veren ve masumiyet karinesini doğrudan ihlal eden "idari tasarrufla ihraç uygulaması"nın 3 yıl süreyle devam ettirildiği görülmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

OHAL, Uluslararası sözleşmeler tarafından devletlere tanınmış anayasal bir haktır, bir olağanüstü durum yönetimidir. İnsan hak ve hürriyetleri yönünden kısıtlayıcı ve sınırlayıcı bir nitelik arz etse de anayasal sınırlara uyulduğu müddetçe meşrudur. Fakat OHAL yönetimi bir yönüyle de acizyet yönetimidir; olağan yollarla kontrol edilemeyen tehdit veya belanın olağanüstü yollarla defedilmesi çabasıdır. Halk iradesine dayanan bir devletin kolayca başvurmayı tercih edeceği bir yöntem değildir, zira hak ve hürriyetler yönünden doğacak sıkıntı uzun vadede yöneten ile yönetilen arasındaki insicamı bozar. Halkın hoşnutsuzluğunu artırarak, bir vakit sonra devletin aleyhine işlemeye başlar.

Bu yüzden OHAL'i normalleştirmek acizyetin normalleşmesidir, yakın gelecekteki potansiyel sıkıntıların habercisidir. Herhalde akli selim hiçbir siyasetçi bu duruma düşmek istemez. 15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL'in 18 Temmuz 2018 tarihinde sona ermiş olması, ülkemizdeki iktidarın da bu gerçeklerin farkında olduğunu gösteren memnuniyet verici bir karardır.

Fakat OHAL'den izler taşıyan bazı yasal değişiklikler, "yöneten" ve "yönetilen" arasında var olan kadim çekişmeyi/gerilimi de hatırlatmıyor değildir. "*İnsanı yaşat ki devlet yaşasın!*" ilkesi yönetilenin öncelenmesi gerektiğini söyler. Fakat devlet refleksi, sonunda yöneten aleyhine dönecek de olsa güvenliği/yöneteni önceler. Elde ettiği bir gücü ve imkanı kolayına bırakmak istemez. OHAL sonrası yasal düzenlemeler ister istemez bunu düşündürmektedir. Sanki bir zihniyet, "*ne koparsam kâr*" mantığıyla sağa sola müdahale etmektedir.

Mesela 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 inci maddesine eklenen fıkra! Bu ek ile valilere tanınan yetki her türlü keyfi uygulamaya yol açabilecek mahiyettedir. Herhangi bir süre koşulu getirilmemesi ise “*kamu düzeni veya güvenliği*” gibi muğlak ifadelerle OHAL dönemindeki uygulamaları da aşan hak ihlallere yol açabilecek niteliktedir.

Bu ülke, 90’lı yıllarda ilan edilmiş olağanüstü hallerden ve devlet yetkililerine tanınmış olağanüstü yetkilerden çok çekmiş, çok bedel ödemiştir. Valilere tanınan yeni yetki, 90’lı yılların uygulamalarını hatırlatmaktadır ve insan hakları açısından kaygı vericidir. Hesap verme sorumluluğu olmayan bürokratlara verilen olağanüstü yetkiler, bürokratik oligarşiyi kırma iddiası taşıyan iktidar partisinin söylemleriyle ters düşmektedir.

AK Parti, iktidara gelmesinden kısa bir süre sonra özgürlükleri genişletmek, hak ve özgürlükleri kısıtlayan tedbirleri sıkı denetim koşullarına bağlamak maksadıyla 2004 yılında Türk Ceza Kanunu’nu ve Ceza Muhakemeleri Kanunu’nu yürürlüğe sokmuştu. Oldukça özgürlükçü olan bu düzenlemeden sonra TCK’ya yapılan tüm müdahaleler bir geri gidiş niteliği taşımıştır. Bu son düzenleme ise (tuz, biber ekercesine) özgürlükler aleyhine pek çok değişiklik içermektedir.

Daha önce yalnızca hâkim tarafından kullanılan bazı konularda karar verme yetkisi, yapılan değişikliklerle cumhuriyet savcılarına ve kolluk amirlerine de verilmiştir. Cumhuriyet savcıları kendi başlarına bilgisayarlarda arama kararı verirken, birlik komutanları da askeri mahallerde arama kararı verebilmektedir. “Kişi dokunulmazlığı”, “özel hayatın gizliliği” gibi temel hakları doğrudan ilgilendiren ve bu hakların doğrudan ihlali mahiyetindeki “arama” kararının eskiden olduğu gibi yalnızca hâkim veya mahkemelere ait olması hak ve özgürlükler bağlamında kaçınılmazdır.

Meri hukuk ve uluslararası temel metinler delilden suçluya ulaşılmasını temel şart sayarken ülkemiz uygulamasında birçok defa suçludan delile ulaşma çabası ile kişiler gözaltına alınmakta ve gözaltına alınan kişilerin birçoğu yapılan yargılamalar veya soruşturmalar neticesi aklanmaktadır. Bu gerçek karşısında belirli suçlar bakımından gözaltı sürelerini uzatan düzenleme birçok hak ihlalini beraberinde getirecektir. Doğrudan kişi hürriyetine müdahale içeren gözaltı süresinin en makul süreye indirilmesi gerekmektedir.

Temel hak ve özgürlüklere müdahale imkanlarının daha sıkı koşullara bağlanması gerekirken yapılan değişikliklerle müdahale imkânlarının genişletilmesi ve müdahale edebilecek kişilerin çoğaltılması, zaten yaşanan hak ihlallerinin

katlanarak artmasına sebebiyet verecektir. Bu anlayıştan bir an önce vazgeçilmesi ve koşulların yeniden sıkılaştırılması gerekmektedir.

Kanununun 26. maddesi ile OHAL dönemindeki doğrudan ihraç müessesinin 3 yıl süre ile devam ettirildiği görülmektedir. 2 Yıllık OHAL dönemi, savunması alınmadan, haklarında somut deliller toplanmadan, yalnızca idari tasarrufla kamudan ihraç edilen kişiler için ciddi hak ihlalleri oluşturmuştu. Masumiyet karinesini hiçe sayan uygulamanın aynen devam ettiriliyor olması yeni hak ihlallerini de beraberinde getirecektir. Bu uygulamadan en kısa sürede dönülmelidir.

Belirli görevlerde bulunan ve “terör örgütü” bağlantısı şüphesiyle OHAL döneminde ihraç edilmiş, ancak takip eden dönemde masumiyetleri ispat olunmuş kişilerin önceki görevlerine dönüşlerine “Bakan onayı” gibi bir kriter getirilmesi başlı başına hak ihlalidir. Bu durum insan hakları açısından kabul edilemez. Bir de bunun üstüne, doğrudan ihraçların 3 yıl daha devam edecek olması, telafisi imkânsız mağduriyetler oluşturacaktır.

Güvenlik politikalarının öncelendiği ve devletin yetkilerinin genişletildiği her durum bürokrasi için bir takdir vesilesi olabilir ve bürokrasinin işini kolaylaştırabilir. Ancak denklemin diğer ucunda yer alan halk açısından hoşnut edici sonuçlar ortaya çıkmayacaktır. Halk, devletine sahip çıkma adına bu politikaları ilk anda kabul edilebilir bulsa da, mağduriyetler ortaya çıkmaya başladığında ibrenin terse dönmesi çok da uzun sürmeyecektir. Halk desteğinin belirleyici bir güç olduğunu akıldan çıkarmadan yöneten ile yönetilenin arasını açacak girişimlerden kaçınmak icap eder. Siyasetçinin şunu unutmaması gerekir: Halk desteğine sahip olan bir iktidarın, halkın hoşnutluğunu devam ettirmekten başka bir şeye ihtiyacı olmaz. Hiçbir güvenlik politikası ve devletin yetki alanını genişleten hiçbir uygulama, halk desteğinden daha etkili değildir.

MAZLUMDER olarak;

OHAL'in kaldırılmış olmasını hak ve özgürlükler açısından sevindirici bulduğumuzu bir kez daha ilan ediyoruz. Ancak OHAL'i hatırlatacak her türlü düzenleme kaygı vericidir; yasa yapıcı ve uygulayıcıları bundan kaçınmaya davet ediyoruz. Devletin millete öncelendiği politikalarından kaçınılmasını ve milleti devlete önceleyen politikalara geri dönülmesini tavsiye ediyoruz.

Unutmamak gerekir ki adaletin sağlıklı işlemediği bir toplumda güç tek başına istikrar sağlamaya yeterli gelmez.